

Original Article

นิพนธ์รัตน์ชัย

สัมพันธภาพของคู่สมรส: พฤติกรรม สามีทำร้ายร่างกายภรรยาในจังหวัดแห่งหนึ่ง ในภาคใต้ตอนกลาง

จรุง เมืองชนะ

สำนักงานคณะกรรมการวัคซีนแห่งชาติ กรมควบคุมโรค

บทคัดย่อ

พฤติกรรมสามีทำร้ายร่างกายภรรยานอกจากจะสะท้อนถึงสัมพันธภาพในครอบครัวแล้วยังอาจทำให้เกิดการบาดเจ็บทั้งทางร่างกายและจิตใจของภรรยาและสมาชิกในครอบครัวรวมทั้งเยาวชน ซึ่งจะทำให้เยาวชนในครอบครัวเลียนแบบการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาความขัดแย้งต่อไปในอนาคต การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความชุกและลักษณะของพฤติกรรม และความสัมพันธ์กับปัจจัยทางประชากรและสังคมเศรษฐกิจ เป็นการวิจัยพรรณนาเชิงวิเคราะห์ ประชากรศึกษาคือหญิงอายุไม่เกิน 44 ปี สมรสแล้ว และอยู่ร่วมกับสามี อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลในจังหวัดแห่งหนึ่งในภาคใต้ตอนกลาง สุ่มตัวอย่างด้วยวิธี two-stage cluster sampling โดยสุ่มเลือก 30 หมู่บ้าน และสุ่มตัวอย่างประชากรมาหมู่บ้านละ 12 คน จากบัญชีหญิงวัยเจริญพันธุ์ที่แต่งงานแล้วและกำลังอยู่ร่วมกับสามี (MWRA) ของหมู่บ้าน ได้ตัวอย่างรวม 360 คน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ได้ผ่านการอบรมแล้วทำการสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในช่วงเดือนสิงหาคม ถึงกันยายน 2540 เกี่ยวกับพฤติกรรมครั้งล่าสุด ผลการศึกษาพบความชุกของพฤติกรรมสามีทำร้ายร่างกายภรรยาอย่างน้อยหนึ่งครั้งในชีวิตสมรสร้อยละ 24.4 (95%CI 19.6%-29.6%) พบในทุกอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสามีอาชีพค้าขาย (35.0%) และรับจ้างแบบไม่ประจำ (34.0%) พบความชุกสูงกว่าอาชีพอื่น (p-value 0.02) สามีที่เคยทำร้ายร่างกายบุคคลอื่นมีความเสี่ยงในการทำร้ายภรรยา 2.03 เท่า (95%CI 1.20, 3.45) เกือบทั้งหมด (92.1%) ของพฤติกรรมมักเป็นการตบ ตี เตะ เกินครั้ง (64.8%) ไม่เกิดบาดแผล ประมาณหนึ่งในสี่พบเป็นบาดแผลฟกช้ำ (28.4%) แต่มีเพียงส่วนน้อย (5.7%) ที่ไปรับการรักษาจากสถานบริการ เหตุการณ์ที่นำไปสู่พฤติกรรมคือความขัดแย้งกันในชีวิตประจำวันทั่วไป (44.4%) ปัจจัยกระตุ้นที่พบบ่อยได้แก่สามีเมาสุรา (23.9%) สามีเที่ยวเตร่ ไม่รับผิดชอบ ไม่ทำงาน (20.5%) ปัญหาเศรษฐกิจในครอบครัว (12.5%) เกินครั้งภรรยาไม่ตอบโต้ นิ่งเฉย (62.5%) และตอบโต้ด้วยความรุนแรงร้อยละ 17.1 โดยอายุแรกสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ ภรรยา รายได้ ที่อยู่ และจำนวนบุตร ไม่มีความสัมพันธ์กับความชุกของพฤติกรรม จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าสังคมควรตระหนักและควรรหาแนวทางควบคุมป้องกันปัญหาสามีทำร้ายร่างกายภรรยาเพราะเป็นปัญหาที่พบได้บ่อยแต่สังคมมักไม่ทราบเพราะเป็นปัญหาที่ซ่อนเร้นและเป็นสาเหตุเบื้องต้นของการใช้ความรุนแรงในสังคมในภาพรวม

คำสำคัญ:

สัมพันธภาพของคู่สมรส, การทำร้ายร่างกายภรรยา, ความรุนแรง, การบาดเจ็บจากการถูกทำร้าย

บทนำ

สัมพันธภาพระหว่างบิดามารดามีอิทธิพลมากต่อการทำหน้าที่ของครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาและการเจริญเติบโตของบุคคล ความสัมพันธ์อันเหนียวแน่นระหว่างบิดามารดาเป็นโครงสร้างที่จะทำให้ครอบครัวทำหน้าที่ได้ดีมีประสิทธิภาพ⁽¹⁾ สัมพันธภาพระหว่างบิดามารดาที่มีปัญหา ร้าวราน ย่อมส่งผลร้ายถึงสมาชิกคนอื่นในครอบครัวทั้งหมดทุกคนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กหรือเยาวชน⁽²⁾ สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่บ่งชี้ถึงสัมพันธภาพระหว่างบิดามารดาหรือระหว่างคู่สามีภรรยาได้ก็คือพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงต่อกัน ซึ่งอาจเป็นพฤติกรรมด้านร่างกาย จิตใจ หรือทางเพศ โดยพฤติกรรมรุนแรงด้านร่างกายจะมีความชัดเจนมากที่สุด ในแง่ของการวัด ส่วนความรุนแรงด้านจิตใจและทางเพศจะวัดได้ยากกว่า เพราะว่าบางพฤติกรรมจะบอกยากว่าเข้าข่ายพฤติกรรมที่มีความรุนแรงหรือไม่ พฤติกรรมความรุนแรงด้านร่างกายระหว่างสามีภรณยานั้นมักเป็นพฤติกรรมที่สามีทำร้ายร่างกายภรณยามากกว่าภรรยาทำร้ายสามี เพราะสามีมักจะมีพลังกำลังเหนือกว่าภรรยา ก้าวร้าวกว่า สถานภาพและอำนาจเหนือกว่า พฤติกรรมการทำร้ายร่างกายภรณยานั้นพบว่าไม่เพียงแต่มีผลเสียต่อร่างกายและจิตใจของผู้เป็นภรรยาเท่านั้น แต่ยังมีผลเสียต่อครอบครัว และผลเสียต่อสังคม ครอบครัวจะไม่สามารถทำหน้าที่ได้เพราะสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกถูกทำลาย ครอบครัวไม่สงบสุข อาจแตกสลาย ผลต่อทั้งสันติสุขและเศรษฐกิจของสังคม และที่สำคัญจากการศึกษาหลายแหล่งพบความจริงสรุปเป็นทฤษฎีได้ว่า “พฤติกรรมรุนแรง เรียนรู้ในครอบครัว และสามารถถ่ายทอดเป็นมรดกถึงคนรุ่นหลัง เป็นสายโซ่วงจรความรุนแรง” นั่นคือเด็กหรือเยาวชนที่อยู่ในครอบครัวและพบเห็นบิดามารดาทุบตีทำร้ายร่างกายกัน เด็กจะเรียนรู้และเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่เมื่อเกิดความขัดแย้งก็อาจจะไปทำร้ายร่างกายภรรยา บุตร และคนอื่น ๆ ในสังคมต่อไป นั่นคือ

พฤติกรรมสามีทำร้ายร่างกายภรณยานอกจากเป็นตัวชี้วัดของสัมพันธภาพของสามีภรรยาที่มีความชัดเจนระดับหนึ่งแล้ว ยังเป็นสาเหตุสำคัญสาเหตุหนึ่งของการใช้ความรุนแรงในสังคมโดยทั่วไปด้วย⁽²⁾

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมสามีทำร้ายร่างกายภรรยาในประเทศไทยมีจำนวนน้อย โดยการศึกษาในบางกลุ่มประชากร ไม่สามารถให้ภาพในลักษณะของภาพรวมของชุมชนได้ ถึงแม้ว่าจะมีหนึ่งการศึกษาที่ทำการศึกษาในภาพรวมของชุมชนทั้งประเทศ แต่ก็ไม่ได้ศึกษาเรื่องนี้เป็นหลัก โดยศึกษาเรื่องนี้เป็นเพียงส่วนประกอบหนึ่งในหลายเรื่องเท่านั้น ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าพฤติกรรมการทำร้ายร่างกายภรรยาเป็นประเด็นที่ไวต่อความรู้สึก เป็นเรื่องที่บุคคลโดยทั่วไปไม่เปิดเผย อับอายถ้าผู้อื่นทราบ การสัมภาษณ์สอบถามเก็บข้อมูลโดยทั่วไปอาจทำให้ไม่ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริง นอกจากนี้การศึกษาที่ผ่านมาเป็นการศึกษาถึงพฤติกรรมโดยภาพรวม ไม่ได้เน้นพฤติกรรมช่วงใดช่วงหนึ่งหรือครั้งใดครั้งหนึ่ง อาจทำให้การประเมินลักษณะและความรุนแรงของพฤติกรรมนี้บิดเบือนไปได้และการศึกษาที่มีอยู่เป็นการศึกษาในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นส่วนใหญ่⁽³⁻⁵⁾

ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาถึงความชุก ลักษณะพฤติกรรม และความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางประชากรและเศรษฐกิจสังคมกับความชุกของพฤติกรรมสามีทำร้ายร่างกายภรรยาในระดับชุมชน ในจังหวัดแห่งหนึ่งในภาคใต้ตอนกลาง ซึ่งผู้วิจัยพยายามจัดรูปแบบการเก็บข้อมูลที่เอื้อต่อการเปิดเผยข้อมูลของภรรยาผู้ให้ข้อมูล และศึกษารายละเอียดเฉพาะพฤติกรรมในครั้งหลังสุดเท่านั้น ซึ่งข้อมูลที่ได้จะมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินการเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการทำหน้าที่ของครอบครัว การป้องกัน หรือการควบคุมพฤติกรรมสามีทำร้ายร่างกายภรรยาตลอดจนพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงในสังคมซึ่งนับวันจะมีมากขึ้นต่อไป

วิธีการศึกษา

รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (analytical descriptive study)

กลุ่มประชากรศึกษา ได้แก่หญิงที่กำลังอยู่กับสามีซึ่งมีที่อยู่ปัจจุบันนอกเขตเทศบาล ในจังหวัดแห่งหนึ่งในภาคใต้ตอนกลาง

การคำนวณขนาดตัวอย่าง

คำนวณจากสูตร $n = [\text{design effect}][Z^2pq/d^2]$ กำหนดให้ $\alpha=0.05$; $Z_{\alpha/2}=1.96$, $p = 0.12$ จากผลการศึกษาของดนยา ธนะดุม⁽³⁾, $q = 1-p = 0.88$ และกำหนดให้ $d = 0.048$ และ design effect จากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (cluster) = 2 เมื่อแทนค่าจะได้ $n = 352$ เพิ่มจำนวนตัวอย่างอีก ร้อยละ 2 ทำให้ได้ขนาดตัวอย่างประมาณ 360 คน

เกณฑ์ในการเลือกตัวอย่าง ได้แก่กลุ่มประชากรศึกษาที่มีคุณสมบัติดังนี้ 1) อายุไม่เกิน 44 ปี 2) อายุสมรสไม่ต่ำกว่า 1 ปี 3) มีรายชื่อในบัญชีรายชื่อการสำรวจหญิงวัยเจริญพันธุ์ที่อยู่กับสามี (MWRA) ประจำหมู่บ้าน 4) สามารถให้การสัมภาษณ์ได้ในวันนัดสัมภาษณ์ และ 5) ยินดีให้ข้อมูล

วิธีการเลือกตัวอย่าง ดำเนินการเลือกตัวอย่างแบบกลุ่มโดยสุ่มตัวอย่างแบบ 2 ขั้นตอน (two-stage cluster sampling) ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 หน่วยการสุ่ม (primary sampling unit) คือ หมู่บ้าน โดยกรอบการสุ่มคือรายชื่อหมู่บ้านนอกเขตเทศบาลในจังหวัดที่กำหนดจำนวน 1,420 หมู่บ้าน สุ่มมาจำนวน 30 หมู่บ้าน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างมีระบบ (systematic random sampling) และขั้นตอนที่ 2 หน่วยการสุ่ม (secondary sampling unit) คือ หญิง(ภรรยา) โดยกรอบการสุ่มคือบัญชี MWRA ประจำหมู่บ้านประจำปี พ.ศ. 2540 โดยสุ่มเลือกมาหมู่บ้านละ 12 คน โดยสุ่มสำรองเพิ่มหมู่บ้านละ 8 คน รวมเป็น 20 คน ด้วยการสุ่มอย่างมีระบบ เพื่อให้ตัวอย่างกระจายตัวดีในหมู่บ้าน จึงสุ่มตัวอย่าง 20 คน มาเรียงลำดับ 1 ถึง 20 โดยการ

สุ่มอย่างง่าย เมื่อไปสัมภาษณ์ตัวอย่างลำดับ 1 ถึง 12 ถ้าไม่พบตัวก็จะเลือกตัวอย่างสำรองลำดับที่ 13, 14, 15,..., 20 ตามลำดับ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เป็นแบบปลายปิดและปลายเปิด แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่หนึ่งเป็นข้อมูลทั่วไปของสามีและภรรยา และตอนที่สองเป็นข้อมูลพฤติกรรมการทำร้ายร่างกายภรรยา แบบสัมภาษณ์สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมและจากการสัมภาษณ์แม่บ้านแบบเจาะลึก (indepth interview) แล้วนำไปทดลองสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมายจำนวน 1 หมู่บ้าน จำนวน 12 คน ในเขตจังหวัดที่ทำการศึกษา แล้วนำมาปรับปรุงเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจริงต่อไป

วิธีการเก็บและการวิเคราะห์ข้อมูล การคัดเลือกพนักงานสัมภาษณ์ เลือกเจ้าหน้าที่เพศหญิงที่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านส่งเสริมสุขภาพในจังหวัดที่ทำการศึกษา อบรมให้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของโครงการ และวิธีการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ แล้วให้ฝึกทดลองการสัมภาษณ์กับแม่บ้านในหมู่บ้าน ในการเก็บข้อมูลจริง เมื่อสุ่มตัวอย่างและนัดการสัมภาษณ์เรียบร้อยแล้ว เมื่อไปสัมภาษณ์จะเลือกสถานที่สัมภาษณ์ที่มิดชิดหรือไม่มีบุคคลที่สามอยู่ในที่นั้นแล้วสัมภาษณ์ตามที่ฝึกอบรม โดยเก็บข้อมูลในช่วงเดือนสิงหาคมถึงกันยายน 2540 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและเชิงวิเคราะห์ ได้แก่ สถิติไคสแคว และคำนวณค่าความเสี่ยงสัมพัทธ์ (odds ratio; OR) โดยใช้ตารางการณัจจร (contingency table) และคำนวณค่า 95% confidence interval (CI)

ผลการศึกษา

คุณลักษณะทั่วไปของประชากรศึกษาจำนวน ภรรยาที่ได้สัมภาษณ์ทั้งหมด 360 คน กระจายอยู่ใน 19 อำเภอ จากจำนวนอำเภอทั้งหมด 23 อำเภอ (82.6%) จากตารางที่ 1 เกือบครึ่งหนึ่ง (47.8%) ภรรยามีอายุระหว่าง 25-34 ปี ซึ่งสามีมีแนวโน้มอายุมากกว่าภรรยา

สัมพันธภาพของคู่สมรส: พฤติกรรมสามีทำร้ายร่างกายภรรยาในจังหวัดแห่งหนึ่งในภาคใต้ตอนกลาง

ตารางที่ 1 ลักษณะทั่วไปของประชากรศึกษา

ตัวแปร	ภรรยา (%)	สามี (%)	p-value (ไคสแคว)
อายุปัจจุบัน (ปี)	(n = 360)	(n = 359)	<0.01**
15-24	12.2	5.0	
25-34	47.8	44.3	
35-44	40.0	37.3	
>45	0.0	13.4	
ระดับการศึกษา	(n = 360)	(n = 360)	0.01**
ประถมศึกษา	78.3	66.7	
มัธยมศึกษาตอนต้น	10.3	16.9	
มัธยมศึกษาตอนปลาย	5.6	7.5	
ประกาศนียบัตรวิชาชีพตอนต้น (ปวช.)	2.8	5.3	
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)- ปริญญา	3.1	3.6	
อาชีพ	(n = 360)	(n = 360)	<0.01**
เกษตรกรรม/ประมง	67.2	56.7	
ค้าขาย	12.2	5.6	
รับจ้างชั่วคราว/ไม่ประจำ	11.4	29.4	
รายได้ประจำ	1.4	7.8	
แม่บ้าน/ว่างงาน	7.8	0.6	
ศาสนา	(n = 360)	(n = 360)	0.82
พุทธ	97.5	96.9	
อิสลาม	2.2	2.5	
คริสต์	0.3	0.6	
รายได้สามีและภรรยารวมต่อเดือน (บาท)*	(n = 359)		-
< 3,000	13.4		
3,001-5,000	28.1		
5,001-8,000	27.9		
8,001-10,000	11.7		
> 10,000	18.9		
จำนวนบุตร (คน)	(n = 360)		-
ยังไม่มีบุตร	4.2		
1	22.5		
2	36.4		
3	21.4		
>3	15.5		

*รายได้เฉพาะที่ได้รับเป็นตัวเงิน **มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p<0.05)

ตารางที่ 2 พฤติกรรมการทำร้ายร่างกายภรรยา

ตัวแปร	ร้อยละ	ตัวแปร	ร้อยละ
ความชุก	24.4*	การบาดเจ็บ (ต่อ)	
เหตุการณ์นำก่อนเกิดการทำร้าย	(n=88)	แผลมีเลือดออก	2.3
การขัดแย้งในชีวิตประจำวัน	25.0	หมดสติ	2.3
สามีเมาสุรา	23.9	ระบุนไม่ชัด	2.3
ขัดแย้งกันในการเลี้ยงดูบุตร	14.8	การรักการบาดเจ็บ	(n=88)
สามีเที่ยวเตร่	12.5	ไม่ได้รับการรักษา	75.0
ปัญหาเศรษฐกิจในครอบครัว	12.5	ซื้อยาใช้เอง	10.2
สามีเจ้าชู้หรือมีความสัมพันธ์กับหญิงอื่น	11.4	ไปรักษาที่โรงพยาบาล/สถานีนอนมัย	5.7
สามีเล่นการพนัน	10.2	ไม่ระบุน	9.1
สามีไม่รับผิดชอบ ไม่ทำงาน	8.0	ระยะเวลาเกิดการทำร้ายนับจากวันที่สัมภาษณ์ (ปี)	(n=88)
ขัดแย้งกันในเรื่องญาติพี่น้องฝ่ายสามี	4.6	< 5	73.6
ระบุนไม่ชัด	4.6	6-10	18.4
ลักษณะพฤติกรรมการทำร้าย	(n=88)	11-15	5.8
ตบ ต่อย	47.7	>15	2.3
เตะ	22.7	อายุสมรสขณะเกิดการทำร้าย (ปี)	(n=88)
ผลักหรือกระชาก	17.1	< 5	39.1
ตี	15.9	5.01-10.00	32.2
ขว้างของใส่	12.5	10.01-15.00	13.8
หยิก	3.4	15.01-20.00	9.2
ดิ่งผม	2.3	20.01-25.00	5.7
การตอบโต้โดยภรรยา	(n=88)	อายุภรรยาขณะเกิดการทำร้าย (ปี)	(n=87)
นิ่งเฉยไม่ได้ตอบโต้(ไม่ได้ทำร้ายร่างกาย)	62.5	15-24	28.7
ตอบโต้โดยการทำร้ายร่างกาย	17.1	25-29	27.6
พูดคุย ปรับความเข้าใจกัน	13.6	30-34	14.9
ระบุนไม่ชัด/ไม่ระบุน	6.8	35-39	21.8
สถานที่เกิดการทำร้าย	(n=88)	>40	6.9
ในบ้านตนเอง	80.7	อายุสามีขณะเกิดการทำร้าย (ปี)	(n=86)
นอกบ้านแต่อยู่ในบริเวณบ้านตนเอง	11.4	15-24	15.1
ที่สาธารณะ/ที่ทำงาน/บ้านญาติ/บ้านเพื่อน	5.8	25-29	25.6
ระบุนไม่ชัด	2.3	30-34	24.4
การบาดเจ็บ	(n=88)	35-39	14.0
ไม่มีบาดแผล	64.8	>40	20.9
ชำ บวม เป็นปื้นแดง	28.4		

*88/360 = 24.4% (95%CI 19.6%, 29.6%) และ design effect = 1.212

($p < 0.01$) ทั้งภรรยาและสามีส่วนใหญ่ (66.7%-78.3%) มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา โดยสามีมีแนวโน้มมีการศึกษาสูงกว่าภรรยา ($p < 0.01$) ภรรยาและสามีมีอาชีพเกษตรกรรม/ประมงมากที่สุด (53.6%-65.6%) รองลงมาภรรยาเป็นอาชีพค้าขาย (12.2%) และสามีมีอาชีพรับจ้างชั่วคราว/ไม่ประจำ (29.4%) เกือบทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ (96.9%-97.5%) รายได้ที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยของคู่สามีภรรยาพร้อมกันพบว่าประมาณครึ่งหนึ่ง (56.0%) อยู่ในช่วง 3,001-8,000 บาทต่อเดือน ส่วนมาก (80.3%) มีบุตร 1-3 คน

พฤติกรรมการทำร้ายร่างกายภรรยา ประมาณหนึ่งในสี่ของภรรยาที่เป็นตัวอย่างในการศึกษาเคยถูกสามีทำร้ายร่างกายด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งอย่างน้อยหนึ่งครั้ง (24.4%, 90%CI 19.6, 29.6) เหตุการณ์นำก่อนที่ภรรยาจะถูกสามีทำร้ายร่างกายพบว่าเป็นการขัดแย้งกันมากที่สุด (44.4%) ในเรื่องดังต่อไปนี้คือชีวิตประจำ

วันทั่ว ๆ ไป (25%) และที่พบบ่อยรองลงมาคือสามีเมาสุรา (23.9%) สามีเที่ยวเตร่ และปัญหาเศรษฐกิจในครอบครัว (12.5%)

ภรรยาถูกสามีทำร้ายร่างกายโดยการตบหรือต่อยมากที่สุด (47.7%) รองลงมาคือเตะ (22.7%) ผลักหรือกระชาก (17.1%) ตี (15.9%) ตามลำดับ เมื่อภรรยาถูกสามีทำร้ายในครั้งหลังสุดพบว่าภรรยาส่วนใหญ่จะนั่งเฉย ไม่ตอบโต้โดยการทำร้ายร่างกายหรือพูดคุย ปรึบความเข้าใจกัน (76.1%) และบางส่วน (17.1%) ทำร้ายร่างกายสามีเป็นการตอบโต้ การทำร้ายร่างกายภรรยาส่วนมากเกิดในบ้านหรือเขตบ้านของตนเอง (92.1%) ภรรยาที่ถูกสามีทำร้ายร่างกายนั้นพบว่าส่วนมาก (64.8%) จะไม่เกิดบาดแผลบนร่างกาย ที่พบรองลงมาคือช้ำ บวม เป็นปื้นแดง (28.4%) และบางส่วน (2.3%) มีความรุนแรงถึงหมดสติ ส่วนใหญ่ (75.0%) ไม่ได้ทำการรักษา ไปรักษาที่โรงพยาบาลหรือสถาน

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับความชุกของพฤติกรรมทำร้ายร่างกายภรรยา

ตัวแปร	การทำร้ายร่างกายภรรยา			OR [95% CI]
	ทำร้าย	ไม่ทำร้าย	% ทำร้าย	
อายุแรกสมรสของภรรยา (ปี)	p-value 0.31			
<20	33	117	22.0	2.26 [0.49, 21.14]
20-24	42	115	26.8	2.92 [0.64, 27.15]
25-29	11	24	31.4	3.67 [0.65, 37.59]
>29	2	16	11.1	1
อายุแรกสมรสของสามี (ปี)	p-value 0.44			
<20	14	37	27.5	1.29 [0.46, 3.63]
20-24	50	136	26.9	1.25 [0.54, 2.93]
25-29	14	64	18.0	0.74 [0.27, 2.04]
>29	10	34	22.7	1
อายุภรรยาเปรียบเทียบกับสามี	p-value 0.42			
สามีเกิน 5 ปี	14	63	18.2	1
< สามี 1-5 ปี	54	144	27.3	1.69 [0.84, 3.44]
= สามี	7	27	20.6	1.17 [0.38, 3.55]
> สามี	13	37	26.0	1.58 [0.62, 4.05]
ระดับการศึกษาของภรรยา	p-value 0.99			
ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น	69	213	24.5	0.86 [0.20, 5.20]
มัธยมศึกษาตอนต้น	9	28	24.3	0.86 [0.16, 6.10]
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	7	23	23.3	0.81 [0.14, 6.06]
ปวส.-ปริญญา	3	8	27.3	1

ตารางที่ 3(ต่อ) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับความชุกของพฤติกรรมการทำร้ายร่างกายภรรยา

ตัวแปร	การทำร้ายร่างกายภรรยา			OR [95 % CI]
	ทำร้าย	ไม่ทำร้าย	% ทำร้าย	
ระดับการศึกษาของสามี				p-value 0.78
ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น	61	179	25.4	1.87 [0.39, 17.84]
มัธยมศึกษาตอนต้น	13	48	21.3	1.49 [0.27, 15.42]
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	12	34	26.1	1.94 [0.34, 20.32]
ปวส. -ปริญญา	2	11	15.4	1
ระดับการศึกษาของภรรยาเปรียบเทียบกับสามี				p-value 0.89
สูงกว่า	16	53	23.2	1
เท่ากัน	42	122	25.6	1.14 [0.56, 2.33]
ต่ำกว่า	30	97	23.6	1.02 [0.49, 2.17]
อาชีพภรรยา				p-value 0.69
มีรายได้ประจำ	1	4	20.0	1
ค้าขาย	12	32	27.3	1.50 [0.13, 79.94]
เกษตร/ประมง	54	188	22.3	1.15 [0.11, 57.62]
รับจ้างแบบไม่ประจำ	13	28	31.7	1.86 [0.16, 98.39]
แม่บ้าน/ว่างงาน	8	20	28.6	1.60 [0.13, 88.51]
อาชีพสามี				p-value 0.02*
มีรายได้ประจำ	5	23	17.9	1
ค้าขาย	7	13	35.0	2.48 [0.55, 11.58]
เกษตร/ประมง	39	165	19.1	1.09 [0.36, 3.49]
รับจ้างแบบไม่ประจำ	36	70	34.0	2.37 [0.77, 7.78]
รายได้สามีและภรรยาต่อเดือน (บาท)				p-value 0.84
< 3,000	13	35	27.1	0.96 [0.39, 2.37]
3,001-5,000	25	76	24.8	0.85 [0.40, 1.80]
5,001-8,000	23	77	23.0	0.77 [0.36, 1.65]
8,001-10,000	8	34	19.1	0.61 [0.21, 1.68]
> 10,000	19	49	27.9	1
ที่อยู่				p-value 0.97
แถบที่ราบชายทะเล (ทิศตะวันออก)	48	144	25.0	1
แถบที่ภูเขา (ตอนกลาง)	17	55	23.6	0.93 [0.47, 1.83]
แถบที่ราบด้านทิศตะวันตก	23	73	23.0	0.95 [0.51, 1.74]
จำนวนบุตร (คน)				p-value 0.09
<2	18	78	18.8	1
2	39	92	29.8	1.84 [0.93, 3.64]
3	14	63	18.2	0.96 [0.41, 2.23]
>3	17	39	30.4	1.89 [0.82, 4.35]
การทำร้ายบุคคลอื่น (รวมการทำร้ายบุตร)				p-value <0.01*
เคย	38	74	33.9	2.03 [1.20, 3.45]
ไม่เคย	50	198	20.2	1
การทำร้ายร่างกายบุตร				p-value 0.02*
เคย	34	69	33.0	1.85 [1.08, 3.18]
ไม่เคย	54	203	21.0	1

*มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

อนาถเพียงส่วนน้อยเท่านั้น (5.7%) เหตุการณ์การทำร้ายร่างกายภรรยาครั้งสุดท้ายหลังสุดพบในช่วง 5 ปี ก่อนการสัมภาษณ์มากที่สุด (73.6%) พบพฤติกรรมนี้ในทุกระยะอายุสมรสแต่จะพบมากที่สุดในช่วงอายุสมรสไม่เกิน 15 ปี (85.1%) ส่วนอายุของภรรยาและสามีขณะมีการทำร้ายครั้งสุดท้ายหลังสุดพบว่ากระจายอยู่ในทุกช่วงอายุ

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับความชุกของการทำร้ายร่างกายภรรยา ตารางที่ 3 เป็นผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ 13 ตัวแปร กับความชุกของการทำร้ายร่างกายภรรยา พบว่ามีเพียง 3 ตัวแปรเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับความชุกฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ได้แก่ อาชีพสามี การทำร้ายร่างกายบุคคลอื่นและการเคยทำร้ายบุตร ส่วนปัจจัยที่เหลือ 10 ตัวแปร ไม่มีความสัมพันธ์ ได้แก่ ตัวแปรต่อไปนี้เป็นคือ อายุแรกสมรส ระดับการศึกษา รายได้ ที่อยู่ จำนวนบุตรของภรรยาและสามี การเปรียบเทียบอายุและระดับการศึกษาระหว่างภรรยาและสามี และอาชีพของภรรยา โดยสามีที่มีอาชีพค้าขาย (35.0%) และสามีที่มีอาชีพรับจ้างแบบไม่ประจำ (34.0%) จะมีความชุกของการทำร้ายร่างกายภรรยาสูง เมื่อเทียบกับสามีที่มีรายได้ประจำ (17.9%) และเกษตรกรหรือประมง (19.1%) แต่อย่างไรก็ตามการคำนวณหา OR เพื่อเปรียบเทียบความเสี่ยงของการพบพฤติกรรมฯ แต่ละอาชีพกับอาชีพสามีมีรายได้ประจำพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนสามีที่เคยทำร้ายร่างกายบุคคลอื่นจะทำร้ายร่างกายภรรยาสูงกว่าสามีที่ไม่เคยทำร้ายร่างกายบุคคลอื่น 2.03 เท่า (95%CI 1.20, 3.45) เช่นเดียวกับสามีที่เคยทำร้ายร่างกายบุตรจะทำร้ายร่างกายภรรยาสูงกว่าสามีที่ไม่เคยทำร้ายร่างกายบุตร 1.85 เท่า (95%CI 1.08, 3.18)

วิจารณ์

จุดเด่นของการศึกษานี้คือเป็นการศึกษาหาความชุกของพฤติกรรมสามีทำร้ายร่างกายภรรยาในระดับชุมชน (community base) ซึ่งได้รวมความชุกในกลุ่ม

ประชากรทุกกลุ่มที่มีอยู่ในชุมชนเข้าไว้ด้วยกัน ทำให้สามารถนำข้อมูลความชุกที่ได้ไปใช้ประมาณจำนวนหรือลักษณะของพฤติกรรมนี้ในภาพกว้างได้อย่างใกล้เคียงความเป็นจริงในภาพรวมได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาอื่น ๆ ที่ส่วนใหญ่จะทำการศึกษากลุ่มในหน่วยงานต่าง ๆ เช่น จากหน่วยให้บริการต่าง ๆ ในโรงพยาบาล หน่วยที่ให้การสงเคราะห์ผู้มีปัญหาครอบครัว หรือบิดามารดาของเด็กในสถานพินิจ ซึ่งประชากรกลุ่มจำเพาะเหล่านี้จะเป็นการยากที่จะเป็นตัวแทนของกลุ่มประชากรทั้งหมด นอกจากนี้การศึกษาลักษณะของพฤติกรรมที่ได้กำหนดชี้เฉพาะครั้งหลังสุดเท่านั้น ทำให้สามารถลดอคติ (bias) ในการกล่าวถึงเฉพาะพฤติกรรมที่เป็นที่สนใจของประชากรศึกษาเท่านั้น ซึ่งอาจทำให้ผลการศึกษาเอนเอียงไปในทางใดทางหนึ่งและการศึกษานี้ยังได้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่เน้นจำเพาะกับเรื่องที่ไวต่อความรู้สึกจึงน่าจะทำได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงความเป็นจริงมากขึ้น ตลอดจนการวิเคราะห์หาปัจจัยเสี่ยงทั้งในเรื่องของความสัมพันธ์ (association) และระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์ร่วมด้วย (strength of association) จะทำให้เห็นความสำคัญของปัจจัยนั้น ๆ มีความชัดเจนมากขึ้น

ความชุกของพฤติกรรมการทำร้ายร่างกายในการศึกษานี้เป็นความชุกของพฤติกรรมอย่างน้อยหนึ่งครั้งในชีวิตการสมรส (life time prevalence) เมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาอื่น 3 การศึกษา พบว่าความชุกจากการศึกษานี้ 1) ต่ำกว่าจากการศึกษาของเหมวรรณเหมะนัต (36.3%) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value 0.001) ซึ่งได้ศึกษาในผู้มีรายได้น้อยในเขตเทศบาลเมืองจังหวัดอุบลราชธานี⁽⁴⁾ 2) ต่ำกว่าการศึกษาของธนยาธนะอุดม ซึ่งศึกษาหญิงตั้งครรภ์ที่มาฝากครรภ์ที่ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 1 กรุงเทพมหานคร ได้ค่าความชุกร้อยละ 12⁽³⁾ เป็นความชุกที่ต่ำกว่าการศึกษาครั้งนี้ แต่อย่างไรก็ตามเป็นความชุกที่เกิดขึ้นในช่วงสั้นเพียง 6 เดือน ย้อนหลังเท่านั้น เพราะในการศึกษานี้ถ้าซักเหตุการณ์ย้อนหลังในช่วงเวลาเท่ากัน คือ เป็นระยะเวลา

6 เดือน พบว่าการศึกษาในครั้งนี้มีค่าความชุกเพียงร้อยละ 5.8 (21/360) เท่านั้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าความชุกในการศึกษาครั้งนี้ต่ำกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value 0.003) และ 3) ต่างจากการศึกษาโดยนภาพร ชโยวรรณ (20.4%) แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value 0.075) ซึ่งศึกษาประชากรทั่วประเทศในประชากรทุกกลุ่มและเป็นพฤติกรรมอย่างน้อยหนึ่งครั้งในชีวิตสมรสเช่นเดียวกันกับการศึกษานี้⁽⁵⁾ จะเห็นได้ว่าค่าความชุกที่ได้ อาจมีค่าแตกต่างกันขึ้นอยู่กับกลุ่มประชากรที่ศึกษา แต่อย่างไรก็ตามจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางประชากรกับความชุกของพฤติกรรมในการศึกษานี้ กลับพบว่าไม่มีเพียงอาชีพสามีเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กัน ส่วนตัวแปรทางประชากรอื่น ๆ ไม่มีความสัมพันธ์กัน อาจเป็นไปได้ว่าความชุกของพฤติกรรมขึ้นอยู่กับตัวแปรทางสังคมอื่น ๆ มากกว่าตัวแปรที่วัดในการศึกษาครั้งนี้

พฤติกรรมการทำร้ายร่างกายภรรยาจากการศึกษานี้จะเห็นได้ว่าไม่มีการใช้อาวุธทำร้าย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาในหญิงที่มาฝากครรภ์และการศึกษาในผู้มีรายได้น้อยในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดอุบลราชธานี^(3,4) แต่จากการศึกษาบิดามารดาของเด็กชายในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและจากการศึกษาเพิ่มข้อมูลจากหน่วยงานที่มีบทบาทช่วยสงเคราะห์ผู้ที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว 6 หน่วยงาน พบว่ามีการใช้อาวุธทำร้ายสูงถึงร้อยละ 5-16⁽⁶⁾ ทั้งนี้การใช้อาวุธแสดงถึงระดับความรุนแรงที่มากกว่า ซึ่งจะทำให้มีผลกระทบต่อภรรยาและเยาวชนในระดับที่รุนแรงกว่า ซึ่งสอดคล้องกับการบาดเจ็บที่พบ การทำร้ายร่างกายภรรยาในชุมชนและหญิงมาฝากครรภ์ส่วนมาก (90%) เกิดเป็นบาดแผลมีรอยแดง ฟก ช้ำ⁽³⁾ แต่จากแบบบันทึกการให้ความช่วยเหลือที่พักพิงชั่วคราวของบ้านพักผู้หญิงพบว่ามีการบาดเจ็บบอบช้ำถึงร้อยละ 18⁽⁷⁾ และจากการศึกษาเพิ่มข้อมูลหน่วยงานที่สงเคราะห์ผู้ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว พบว่าเป็นการบาดเจ็บสาหัสหรือเสียสุขภาพจิตอย่างชัดเจนสูงถึงร้อยละ

49⁽⁶⁾ ซึ่งผู้ที่ไม่ไปขอรับการรักษาหรือขอรับบริการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องน่าจะเป็นผู้ที่ได้รับการบาดเจ็บที่รุนแรงกว่า ดังเช่นจากการศึกษานี้ก็พบว่าผู้ที่ไม่มีบาดแผลไปรับการรักษาจากโรงพยาบาลหรือสถานีนอนามัยเพียงร้อยละ 1.9 (1/53) ในขณะที่ผู้ที่มีบาดแผลไปรับการรักษาส่งกว่า ร้อยละ 14.8 [4/27; p -value (Fisher's exact test) = 0.042]

ถึงแม้ในการศึกษานี้จะไม่พบว่ามีการบาดเจ็บที่รุนแรง แต่พฤติกรรมการทำร้ายร่างกายภรรยาอาจก่อให้เกิดการบาดเจ็บที่รุนแรงได้ แต่ที่ไม่พบหรือพบน้อยในการศึกษานี้หรือการศึกษาในสามีภรรยาที่ยังอยู่กินด้วยกัน น่าจะมีสาเหตุอย่างน้อย 2 ประการ คือ ประการแรก คู่สมรสที่มีการทำร้ายร่างกายรุนแรง ส่วนหนึ่งได้หย่าร้างกันไปแล้ว ประการที่สอง อาจเป็นไปได้ว่าการถูกทำร้ายในครั้งหลังอาจเป็นเพียงการแสดงสัญญาณเตือนให้รู้ว่าถ้าไม่ยอมอยู่ภายใต้การควบคุม ความรุนแรงที่ใช้จะยิ่งมากขึ้นอีก ภรรยาที่ได้ตกเป็นเหยื่อและอยู่ภายใต้การควบคุมของสามีแล้วจึงอาจจะยุติการแสดงปฏิกิริยาที่จะนำไปสู่การทำร้ายที่รุนแรงขึ้นและยอมจำนนต่อสามี จึงมีผลทำให้การทำร้ายร่างกายในครั้งหลัง ๆ เกิดอาการบาดเจ็บที่มีความรุนแรงน้อยกว่าการทำร้ายในครั้งแรก ๆ ซึ่งสัดส่วนการตอบโต้จากการศึกษานี้ก็พบน้อยเช่นเดียวกับการศึกษาจากแบบบันทึกการให้การช่วยเหลือที่พักพิงชั่วคราวของบ้านพักผู้หญิง⁽⁷⁾ นอกจากนี้เป็นการแสดงให้เห็นว่าการประเมินขนาดของปัญหานี้โดยการใช้ข้อมูลผู้มารับบริการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงพยาบาล สถานีนอนามัย หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ อาจทำให้ได้ขนาด/จำนวนของปัญหาที่ต่ำกว่าความเป็นจริงหลายเท่า ในทางกลับกันอาจได้ข้อมูลเฉพาะกรณีที่มีอาการบาดเจ็บรุนแรงหรือผลกระทบสูงเสียเป็นส่วนมาก

จากการศึกษาในครั้งนี้นำให้เห็นว่าพฤติกรรมการทำร้ายร่างกายภรณานั้นเกือบทั้งหมด (92.1%) เป็นพฤติกรรมซ่อนเร้น เพราะเกิดในบ้านหรือเขตบริเวณบ้านของคู่สามีภรรยาเอง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาใน

กลุ่มผู้หญิงที่มารับบริการ ณ แผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลชยันตพยาบาลว่าร้อยละ 92.5 การทำร้ายเกิดในบ้านตนเอง และไปรับการรักษาเพียงร้อยละ 5.7⁽⁸⁾ และจากการศึกษาการได้รับโทษจากการทำร้ายภรรยาและภรรยาไปแจ้งความ พบว่ามีเพียงร้อยละ 0.83 (1/121) และที่ได้รับโทษเป็นเพียงโทษรอลงอาญาเท่านั้น⁽²⁾ แสดงให้เห็นว่าโอกาสที่สามีซึ่งทำร้ายภรรยาจะถูกลงโทษทางสังคมนั้นมีสัดส่วนที่น้อยมาก ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเพราะสังคมไม่ได้รับรู้หรือเพราะไม่ได้ให้ความสำคัญ ไม่ว่าจะ เป็นเพื่อนบ้านหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

เหตุการณ์นำที่ทำให้เกิดความรุนแรงเป็นทั้งปัจจัยเสริมและปัจจัยกระตุ้น เหตุการณ์นำเหล่านี้มีความสอดคล้องกับการศึกษาอื่น ซึ่งในส่วนของปัจจัยเสริมในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ความขัดแย้งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันทั่วไป ซึ่งพบในสัดส่วนสูงที่สุด (44.4%) ซึ่งแสดงถึงการขาดทักษะการระงับความโกรธและการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ส่วนปัจจัยกระตุ้น ได้แก่ การเมาสุรา การเที่ยวเตร่ ไม่รับผิดชอบ ไม่ทำงาน ปัญหาเศรษฐกิจในครอบครัว ความเจ้าชู้ การนอกใจคู่ครอง และการพนัน ซึ่งนักวิชาการเชื่อว่าเหตุการณ์เหล่านี้จะเสริมและกระตุ้นปัจจัยพื้นฐาน ซึ่งได้แก่ การมีพลังกำลังแข็งแรงกว่า ความก้าวร้าว การเอาแต่ใจมากกว่า การมีสถานภาพและอำนาจเหนือกว่า⁽²⁾

ในเรื่องของอาชีพสามีสัมพันธ์กับความชุกของพฤติกรรมการทำร้าย โดย อาชีพค้าขายพบความชุกร้อยละ 35 และอาชีพรับจ้างไม่ประจำพบความชุกร้อยละ 34 ส่วนอาชีพภรรยาไม่มีความสัมพันธ์กับความชุกของพฤติกรรม ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นว่าปัจจัยที่นำไปสู่การทำร้ายร่างกายภรณานั้นมาจากปัจจัยด้านสามีมากกว่าปัจจัยจากด้านภรรยา ซึ่งผู้ที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความชุกของพฤติกรรมแตกต่างกันนั้นอาจจะแสดงถึงความแตกต่างกันทั้งระดับบุคคล ระดับครอบครัว และระดับสังคม กล่าวคือ แต่ละอาชีพนั้นอาจมีความแตกต่างกันในเรื่องต่าง ๆ เช่น บุคลิกภาพ พฤติกรรม ความเชื่อ วัฒนธรรม ทักษะในการแก้ไขความขัดแย้ง เศรษฐกิจ

เป็นต้น ซึ่งนักวิชาการเชื่อว่าปัจจัยเหล่านี้เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว⁽²⁾ นอกจากนี้ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าสามีที่เคยทำร้ายร่างกายบุคคลอื่น จะทำร้ายร่างกายภรรยา (33.9%) สูงกว่าสามีที่ไม่เคยทำร้ายบุคคลอื่น (20.2%) เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าสามีที่ทำร้ายร่างกาย บุคคลอื่นนั้นมีบุคลิกภาพที่ก้าวร้าวกว่า และเชื่อว่าบิดาที่ทำร้ายบุตรนั้นจะเคยมีประสบการณ์การถูกทำร้ายหรือได้พบเห็นการทำร้ายกันของสมาชิกในครอบครัวตนเองสูงกว่า นอกจากนี้เชื่อกันว่าบุคคลที่มีประสบการณ์ดังกล่าวจะมีพฤติกรรมรุนแรงกับภรรยา บุตร หรือบุคคลอื่นสูงกว่า นั่นคือพฤติกรรมความรุนแรงสามารถถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปอีกรุ่นหนึ่งได้อีก (intergenerational transmission)⁽²⁾

ข้อยุติ

โดยสรุปจากผลการศึกษาสังคมควรตระหนักและให้ความสำคัญกับปัญหาพฤติกรรมสามีทำร้ายร่างกายภรรยา เพราะเป็นพฤติกรรมที่พบได้บ่อยในสังคมแต่สังคมมักไม่ทราบหรือไม่ได้รับการเปิดเผย ถึงแม้ส่วนใหญ่จะไม่ทำให้เกิดการบาดเจ็บรุนแรงแต่อาจมีผลกระทบต่อสุขภาพจิตและอาจถ่ายทอดไปยังเยาวชนทำให้เกิดปัญหาการใช้ความรุนแรงในระดับบุคคล ครอบครัว และสังคมในวงกว้างต่อไปในอนาคต การดำเนินการเพื่อจัดการกับปัญหานี้ส่วนหนึ่งควรเน้นการเพิ่มทักษะการแก้ไขความขัดแย้งของคู่สมรส การส่งเสริมบทบาทชายหญิงให้เท่าเทียมกัน การหลีกเลี่ยงอบายมุขและการสร้างเสริมฐานะของครอบครัวให้มั่นคง กลุ่มเป้าหมายในการดำเนินการควรเป็นคู่สมรสทุกกลุ่มในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสามีที่ประกอบอาชีพค้าขายหรือรับจ้างแบบไม่ประจำ

อย่างไรก็ตามการศึกษานี้มีข้อจำกัดที่สำคัญคือ 1) ความชุกที่ได้จากการศึกษานี้อาจต่ำกว่าความเป็นจริง เพราะไม่รวมคู่สามีภรรยาที่หย่าร้าง และบางรายอาจไม่บอกความจริงเพราะอาจไม่ยอมเปิดเผย ตลอดจน

เป็นการศึกษาเฉพาะนอกเขตเทศบาลซึ่งอาจมีอุบัติการณ์ต่ำกว่าในเขตเมืองหรือเทศบาล 2) คุณลักษณะทางประชากรในปัจจุบันในขณะที่สัมภาษณ์อาจจะแตกต่างกับขณะที่เกิดเหตุการณ์ ทำให้บอกความสัมพันธ์ได้ไม่ชัดเจน เช่น รายได้ อาชีพ 3) เป็นข้อมูลเหตุการณ์ครั้งหลังสุดเท่านั้นซึ่งอาจแตกต่างจากครั้งแรกหรือครั้งอื่น ๆ และยังทำให้ไม่สามารถบอกความถี่และค่านวนอุบัติการณ์ และ 4) การให้ประวัติย้อนหลังอาจมีความเคลื่อนไหวของข้อมูลจากปัญหาการจดจำรายละเอียดต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ตามการศึกษานี้สนใจเฉพาะเหตุการณ์ครั้งล่าสุดซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เพิ่งเกิดขึ้น อันจะทำให้การจดจำเหตุการณ์ได้ดีกว่าครั้งอื่น ๆ

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ น.พ. สุชาติ เจตนเสน น.พ. ประยูร กุณาศล พ.ญ.นฤมล ศิลารักษ์ น.พ. สมศักดิ์ วัฒนศรี น.พ. คำนวน อึ้งชูศักดิ์ อ. เพ็ญจันทร์ ประดับมุข พ.ญ. จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ พ.ญ. ลักษณ์า ไทยเครือ พ.ญ. ปิยนิตย์ ธรรมภรณ์พิลาศ น.พ. ธนรักษ์ ผลิพัฒน์ พ.ญ. พจมาน ศิริอารยาภรณ์ พ.ญ. บัวขาว เชี่ยววิริยะกุล พ.ญ. วลัยรัตน์ ไชยฟู น.พ. ยุทธนา ศิลปรัศมี น.พ. อรุพงษ์ เวศกิจกุล น.พ. สาธิต ไร่ประเสริฐ คุณแสงเยี่ยม วงศ์สวัสดิ์ คุณจาริก หนูเนียม คุณวันทนีย์ วัฒนาสุรกิตต์ หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมสุขภาพจากโรงพยาบาลชุมชนเจ้าหน้าที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลมหาราช และเจ้าหน้าที่สถานี

อนามัยในจังหวัดที่ทำการศึกษามีส่วนช่วยให้การวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

1. Janosik E, Green E. Family life : process and practice. USA: Jones and Barlett; 1991.
2. คณะกรรมการกิจการสตรี เยาวชน และผู้สูงอายุ วุฒิสภา. ร่างรายงาน เรื่อง พิจารณาศึกษาเรื่องปัญหาพฤติกรรมรุนแรงในครอบครัว. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.; ม.ป.ป.
3. ดนยา ธนะอุดม. ความรุนแรงในครอบครัว : ศึกษาในหญิงตั้งครรภ์ (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต). คณะสาธารณสุขศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล; 2539.
4. เหมวรรณ เหมะนัด. ความรุนแรงในครอบครัว : ศึกษากรณีสามผู้มีรายได้น้อยในเขตเทศบาลเมือง อ.เมือง จ.อุบลราชธานี. (วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยามหาบัณฑิต). คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2533.
5. นภาพร ชัยวรรณ, มาลินี วงษ์สิทธิ์, วิพรรณ ประจวบเหมาะ รุฟไฟโกล. รายงานการวิจัยโครงการศึกษาสถานภาพสตรีและภาวะเจริญพันธุ์ในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2538.
6. พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ. รายงานการวิจัยเรื่องการสำรวจเบื้องต้นของสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัว. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิผู้หญิง; 2532.
7. มณฑิพ ดาราศรีศักดิ์. สรุปรายงานวิจัยปัญหาความรุนแรงในครอบครัว. กรุงเทพมหานคร: บ้านพักผู้หญิง มูลนิธิผู้หญิง; ม.ป.ป.
8. นิจวรรณ วีรวัฒน์นอม. ความรุนแรงต่อสตรี : ศึกษาในกลุ่มผู้หญิงอายุ 15-44 ปี ที่มารับบริการ ณ แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลชัชวาท จัหวัดชัชวาท. กรุงเทพมหานคร: คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล; 2540.

Abstract Marital Relationship : Wife Beating Behavior in a Province of Central Southern Thailand

Charung Muangchana

National Vaccine Committee Office, Department of Disease Control

Journal of Health Science 2009; 18:804-15.

Wife beating behavior not only reflexes marital relationship, but also causes bodily and psychiatric injuries of wives and other family members, including youth. The youth perceives wife beating or physical violence as a way of conflict solving. An analytical descriptive study was conducted to determine prevalence and characteristic of wife beating behavior as well as association between the behavior and socioeconomic factors. Two-stage cluster sampling was applied to randomly selected 30 villages and then 12 women met study criteria were randomly selected from village lists of married women at reproductive ages (MWRA). In all, 360 women not older than 44 years, married and still living as a couple, and lived outside metropolitan area in the selected province of Central Southern Thailand were interviewed about the most recent wife beating behavior by well trained health care workers, during August - September 1997. It was found that about one out of four women or 24.4 percent (95%CI 19.6%-29.6%) had the experience of being beaten by their husbands at least once. Wife beating behavior was found in all husband occupations, but merchants (35.0%) and temporary employees (34.0%) had the highest rate (p-value 0.02). Husbands who ever assaulted others had beaten their wives 2.03 times (95%CI 1.20, 3.45) higher than those who never did. Most (92.1%) of the beating behaviors were slapping, hitting, and kicking. More than half (64.8%) caused no injuries, while 28.4 percent were contusion or swelling. Only 5.7 percent of the assaulted sought care from health facilities. Events that triggered the behavior were general daily life conflicts (44.4%), while common stimulated conditions were drunken husband (23.9%) and husband behaviors such as loitering, not-responsible, and unemployed (20.5%) and family financial problem (12.5%). More than half (62.5%) of wives who were beaten did not fight back their husbands, but 17.1 percent did. Variables not associated with the prevalence were years of marriage, educational level, wife occupation, income and number of children. In conclusion, wife beating behavior is common, but mostly hidden. It should be concerned in the society and prevention and control measures should be applied to prevent body injuries, psychiatric problems and other violence in society.

Key words: marital relationship, wife beating, violence, assault